

Určeno:

- všem krajským úřadům

Váš dopis značky ze dne

Naše č.j.
2013/13218-211

Vyřizuje
Kraicová/3116

V Praze dne
25. února 2013

Věc: Stanovisko k nedostatečně určitým rozhodnutím soudů o umístění dítěte do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc

Jak bylo vysvětleno na setkání dne 20. 2. 2013, aby bylo rozhodnutí soudu o umístění dítěte do ZDVOP dostatečně určité, a tím i materiálně vykonatelné, musí z jeho obsahu (tedy z obsahu výroku i odůvodnění) vyplývat, do kterého konkrétního zařízení se dítě umísťuje. § 42 odst. 2 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZSPOD“) stanoví, že:

Dítě se umísťuje v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc

- a) na základě rozhodnutí soudu,
- b) na základě žádosti obecního úřadu obce s rozšířenou působností,
- c) na základě žádosti zákonného zástupce dítěte, nebo
- d) požádá-li o to dítě.

Pokud bychom přistoupili na výklad JUDr. Vodičkové, že děti mají být svěřovány na adresu sídla FOD, Na Poříčí 6, a poté umísťovány do zařízení vybraného FOD, delegovali bychom pravomoc rozhodnout o umístění dítěte v zařízení z nezávislých soudů na zřizovatele zařízení. Takový výklad je zjevně nepřipustný, neboť rozhodnutí o umístění dítěte do ZDVOP je na úvaze soudu, a to včetně určení konkrétního zařízení, do něž se dítě umísťuje. V opačném případě by docházelo (a v praxi často dochází) k umísťování dětí do zařízení velmi vzdálených od bydlišť rodičů, což fakticky znemožňuje kontakt rodičů s dětmi a obnovení narušených funkcí rodiny a zároveň vede k nekontrolovatelnému přemisťování dětí z vůle FOD.

Toto je v rozporu i s dalším zákonným ustanovením, a to s ustanovením § 42a odst. 7 písm. a) ZSPOD:

Přemístění dítěte umístěného v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc do jiného takového zařízení je možné jen

a) na základě rozhodnutí soudu, pokud bylo dítě do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc umístěno na základě rozhodnutí soudu, a po předchozím oznámení o přemístění příslušnému orgánu sociálně-právní ochrany,

Z § 42a odst. 7 písm. a) ZSPOD vyplývá, že přemístění dítěte umístěného ve ZDVOP rozhodnutím soudu do jiného zařízení je podmíněno novým rozhodnutím soudu. Je-li k přemístění dítěte nutno nového rozhodnutí, v němž bude rozhodnuto o přesunu dítěte do jiného ZDVOP, je zřejmé, že vůle zákonodárce směřuje k tomu, aby v původním byl uveden ZDVOP původní. Záměrem zákonodárce bylo zajistit, aby se dítě vždy nacházelo v konkrétním zařízení z rozhodnutí soudu, tedy aby každé jednotlivé ZDVOP mělo poskytování pobytu a péče každému jednotlivému dítěti vždy podloženo rozhodnutím soudu. K instrukcím JUDr. Vodičkové, aby bylo v rozhodnutí dítě umístováno na adresu sídla FOD, kde se žádné ZDVOP nenachází, lze v kontextu shora uvedeného uvést, že by bylo nelogické, kdyby při přemístění dítěte z jednoho ZDVOP FOD do jiného ZDVOP FOD rozhodnutí znělo tak, že se dítě přemísťuje z Poříčí 6 na Poříčí 6. Pokud by některý soud shledal, že rozhodnutí nemá vůbec smysl vydávat, nebylo by možno dítě do jiného ZDVOP přemístit. Jestliže by k takovému přemístění skutečně došlo, jednalo by se o protizákonný postup.

Jak je uvedeno v důvodové zprávě k novele zákona o sociálně-právní ochraně dětí, stanovení těchto pravidel je důležité proto, aby nedocházelo k svévolnému přemísťování dětí mezi zařízeními, zejména aby děti nebyly přemísťovány daleko od rodičů či jiných příbuzných, přičemž shodně se postupuje v případech přemístění dítěte do jiného pracoviště téhož zařízení.

Určení konkrétního ZDVOP v rozhodnutí soudu má zásadní význam i pro posouzení nároku na státní příspěvek pro zřizovatele ZDVOP. Jak stanoví § 42g odst. 1 ZSPOD věta první,

Zřizovatel zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc má nárok na **státní příspěvek za pobyt a péči poskytovanou nezletilému dítěti v tomto zařízení na základě rozhodnutí soudu** nebo na základě žádosti obecního úřadu obce s rozšířenou působností.

Z textu § 42g odst. 1 ZSPOD plyne, že státní příspěvek náleží zřizovateli toho ZDVOP, který dítěti poskytl pobyt a péči na základě rozhodnutí soudu. Z tohoto znění rovněž vyplývá, že rozhodnutí soudu musí takový vztah mezi nezletilým a ZDVOP založit, čehož nelze dosáhnout jinak, než uvedením konkrétního zařízení v rozhodnutí.

Dne 19. září 2006 vydalo MPSV pod č. j. 2006/56857-24 stanovisko k umístování dětí do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. V tomto stanovisku se mimo jiné uvádí, že *dítě může být do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc umístěno také na základě rozhodnutí soudu (viz § 42 odst. 2 písm. a) ZSPOD). Může se přitom jednat o rozhodnutí soudu ve formě předběžného opatření podle § 76 nebo § 76a občanského soudního řádu anebo ve formě rozsudku o svěřeni dítěte do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc podle § 46 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, které má přednost před nařízením ústavní výchovy. **V zájmu určitosti a srozumitelnosti rozhodnutí soudu a v zájmu právní jistoty dítěte a dalších účastníků řízení je žádoucí, aby ve výroku rozhodnutí soudu bylo vždy přesně označeno konkrétní zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, do jehož péče se dítě svěřuje, a dále aby soud v rozhodnutí jasně rozlišoval mezi svěřením dítěte do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc a nařízením ústavní výchovy, neboť se jedná o dva odlišné instituty rodinného práva.** Těmto požadavkům by měly odpovídat i návrhy podávané soudu příslušným obecním úřadem obce s rozšířenou působností, tj. musí být jednoznačně rozlišeny návrhy na nařízení ústavní výchovy (§ 14 odst. 1 písm. c) ZSPOD), návrhy na svěřeni dítěte do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (§ 14 odst. 1 písm. e) ZSPOD) a návrhy na nařízení předběžného opatření o umístění dítěte do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (§ 16 ZSPOD).*

V některých případech se lze setkat s rozhodnutími soudu, která požadavky určitosti a srozumitelnosti bohužel nespĺňují. Toto konstatování platí zejména o rozhodnutích, ve kterých se ve výroku sice nařizuje ústavní výchova dítěte, avšak z odůvodnění

rozhodnutí vyplývá záměr soudu svěřit dítě do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, nebo ve kterých se ve výroku nařizuje výkon ústavní výchovy v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc a dochází tak ke směšování dvou rozdílných institutů rodinného práva.

Z hlediska posouzení zákonnosti pobytu dítěte v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc je podstatné, aby z výroku či z odůvodnění soudního rozhodnutí bylo možné dovodit úmysl soudu umístit dítě právě do péče tohoto zařízení. Pokud takový úmysl z rozhodnutí soudu dovodit lze, je pobyt dítěte v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc v souladu s § 42 odst. 2 písm. a) ZSPOD, který hovoří o umístění dítěte v zařízení na základě rozhodnutí soudu, aniž by toto rozhodnutí blíže specifikoval. Nařídí-li např. soud ústavní výchovu dítěte v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, je takové rozhodnutí platným právním titulem pro pobyt dítěte v zařízení, ačkoliv v zařízeních pro děti vyžadující okamžitou pomoc ústavní výchovu vykonávat nelze a péče o dítě v zařízeních pro děti vyžadující okamžitou pomoc se řídí jiným právním režimem. Na takové rozhodnutí je třeba nahlížet jako na rozhodnutí o svěření dítě do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, nikoliv jako na rozhodnutí o nařízení ústavní výchovy. Tento výklad se uplatní i při posuzování vzniku nároku na státní příspěvek pro zřizovatele zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc a při rozhodování o povinnosti rodičů hradit příspěvek na úhradu pobytu a péče v zařízení. To znamená, že i když bude dítě do zařízení umístěno rozhodnutím soudu trpícím výše popsány vadami, zřizovateli zařízení vznikne nárok na státní příspěvek podle § 42g a násl. ZSPOD a rodičům dítěte vznikne povinnost hradit příspěvek na úhradu pobytu a péče v zařízení podle § 42b a násl. ZSPOD. Příslušný obecní úřad obce s rozšířenou působností by však měl podat soudu návrh na změnu vadného soudního rozhodnutí tak, aby bylo uvedeno do souladu se zákonem o rodině a se záměrem umístit dítě mimo jeho rodinu do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.

Výklad v tomto duchu poskytuje výklad rovněž komentář k zákonu o sociálně-právní ochraně dětí (3. aktualizované a doplněné vydání, 2007, str. 202), v němž se uvádí, že jednou z podmínek poskytnutí státního příspěvku je, že **dítě bylo umístěno v tomto zařízení na základě rozhodnutí soudu** nebo na základě rozhodnutí obecního úřadu obce s rozšířenou působností, tedy na základě rozhodnutí státního nebo správního orgánu. Jak z výše uvedeného vyplývá, zřizovatel má nárok na

státní příspěvek za pobyt a péči poskytovanou nezletilému dítěti v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, **jestliže je dítě v uvedeném zařízení umístěno na základě rozhodnutí soudu** nebo na základě žádosti obecního úřadu obce s rozšířenou působností. Přitom za dobu pobytu a péče dítěti v zařízení je třeba považovat dobu, po kterou **nedošlo ke změně nebo zrušení rozhodnutí soudu** nebo nebyla žádost obecního úřadu obce s rozšířenou působností odvolána (zrušena).

Jak plyne z výše uvedeného, výklad, že k přiznání státního příspěvku je třeba mít k dispozici rozhodnutí soudu, obsahující určení konkrétního zařízení, v němž mají být dítěti pobyt a péče poskytovány, panoval i před nabytím účinnosti novely. Od 1. 1. 2013 pouze přibyly další argumenty tento výklad podporující, zejména v podobě ustanovení § 42a odst. 7 ZSPOD.

PhDr. Miloslav Macela
ředitel odboru rodiny a ochrany práv dětí